

ПРОБЛЕМА ЛІДЕРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ : ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Шупта І. М.

*к.п.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавська державна аграрна академія*

На сьогодні в сучасному публічному управлінні роль керівника не зводиться лише до виконання виключно основних функцій : планування, організації, мотивації та контролю. Перед керівником стоять не менш важливі задачі, що стосуються вміння повести за собою колектив, бути помічником для своїх підлеглих, встановлювати моральні орієнтири, що і є ключовими характеристиками справжнього лідера. Політичне лідерство стало одним із основних питань всіх елітарних теорій, починаючи Макіавеллі, і закінчуючи його сучасними послідовниками й критиками [4].

В останні десятиліття серед різних зарубіжних досліджень з'явилися такі, в яких автори стверджують, що стандартні, стійкі уявлення про кардинальні відмінності між політичним і бізнес-лідерством не відповідають сучасним тенденціям. Кількість спільних рис значно перевищує наявні відмінності. Так, нещодавно директором дослідницьких програм Центру державного лідерства факультету управління імені Дж. Кеннеді Гарвардського університету, директором Центру вивчення лідерства Академії при університеті штату Меріленд Б. Келлерман було опубліковано наступна праця – «Оновлене лідерство» [3], в якій вона стверджує, що трансформації політичного лідерства сприяють також і глобальні зміни. Сучасний світ постав перед численними загрозами та новими викликами, в різних прошарках суспільства загострюється відчуття тривоги та невизначеності.

Нерідко складність і швидкість змін перевіряють здібність керівника на

вміння пристосуватися до ситуації. Коли ж ці зміни не вдається впровадити, то за це доводиться платити занадто високу ціну. Так, наприклад, наприкінці 90-х рр. XX ст. зі списку двадцяти найкращих компаній Європи на протязі п'яти років зникли п'ятнадцять, тих, які не захотіли помітити та прийняти до відома зміни в навколишньому середовищі [1, с. 3-4]

Саме в цих нових мінливих умовах домінуючу роль відіграє так зване «оновлене лідерство», тобто лідерство в абсолютно нових умовах, коли ефективно керувати, управляти та вести за собою стає дедалі складніше, лідерство в умовах небезпек і загроз. Ці типи загроз і небезпек по суті можна звести до чотирьох : 1) небезпеки та загрози екологічного, природного й техногенного характеру, зумовлені головним чином високою і зростаючою за своїми об'ємами та інтенсивністю господарською діяльністю людини, що перевищує межі допустимого шкідливого впливу на біосферу, а також шкідливими природними явищами та процесами; 2) небезпеки та загрози, пов'язані з такою, що зберігається нині, можливістю розгортання війн і військових конфліктів, в том числі із застосуванням зброї масового враження, а також зброї на нових фізичних принципах; 3) небезпеки та загрози організації й здійснення певними деструктивними силами диверсійних актів, в тому числі й на об'єктах із ядерною технологією, об'єктах, небезпечних в радіаційному, хімічному та біологічному відношенні, а також застосування з диверсійною метою певних видів отруйних речовин, біологічних засобів, радіоактивних речовин і навіть вибухових ядерних пристроїв; 4) небезпеки та загрози людству, що надходять з космічного простору (небезпеки та загрози планетарного характеру).

З-поміж нових рис політичного лідерства можна виокремити наступні : повсюдне політичне пробудження (зростаючий рівень грамотності населення, урбанізація, широке використання телефонного, супутникового зв'язку та Інтернету; зміщення національних інтересів до нових геополітичних центрів; зростання націоналізму та сепаратизму; скорочення впливу США в світі; загроза зіткнення цивілізацій; процес глобалізації, що набув незворотності та

потужності впливу; нові виклики та пріоритети (стрімке зростання населення планети, забруднення навколишнього середовища, скорочення природних ресурсів, нестабільність фінансових ринків; вихід нових «наддержав» на політичну авансцену).

У найближчий час США можуть втратити статус наддержави, а Китай нині має найбільше в світі населення та є третьою в світі державою за територіальними розмірами, тому є потенційно наддержавою. До потенційних наддержав відносять також і Бразилію (за словами професора політології з Портландського державного університету Л. Е. Арміхо, «Бразилія скоро возвеличиться як перша латиноамериканська наддержава») та Європейський Союз (як вважає професор Дж. МакКормік Євросоюз уже досяг статусу наддержави, керуючись розміром і впливом його економіки і глобальним політичним впливом). До групи потенційних наддержав було віднесено також Індію та Росію (економіст С. Роузфілд із університету Північної Кароліни вважає, що «Росія прагне «відновитися в якості повноправної наддержави»), яка після розпаду СРСР проявляє тенденції до відновлення становища наддержави) [2, 5].

В контексті питань внутрішньої політики, то і в цій сфері очевидними є також певні зміни та зміщення акцентів: по-перше, скорочення впливу політичних партій, по-друге, непомірно зростаюча значущість замірів громадської думки. Однак одним із найпотужніших викликів сучасному політичному лідерству є зростаюче значення та видозміна економічних проблем. Тому перед нашою державою одним із пріоритетних національних завдань повинно стояти завдання щодо формування ефективної державної політики, яка б рішуче підтримувала прагнення бути конкурентоздатним в глобальному масштабі. Що ж стосується міжнародної арени, то це повинна бути реорганізація світової політики в епоху, коли суперниками національних компаній стають транснаціональні корпорації та вільне переміщення капіталу, виробництва, ринків і комунікацій. Саме тому Б. Келлерман робить висновок про те, що «оновлені лідери» стануть

лідерами без обмежень минулого століття. Ще не так давно вони були фахівцями вузького профілю – політичними, корпоративними чи військовими. Тепер вони стануть фактично універсальними, тобто такими фахівцями, які володіють знаннями в різних галузях, і вміють їх застосувати на практиці.

На завершення хотілося б відзначити, що наведені характеристики поняття «оновленого лідерства» в концепції Б. Келлерман можна співвіднести з сучасним етапом розвитку України, котрий характеризується зневірою виборців у своїх лідерів, зниженням ролі політичних партій, злиттям сучасних політичних лідерів і бізнес-менеджменту, а також незворотністю процесу глобалізації.

Список використаних джерел

1. Кужева С. Н. Управление изменениями / С. Н. Кужева. – Омск : Омский государственный университет, 2011. –140 с.
2. Международное право : подборка статей, ссылок, видео [Электрон. ресурс] / Режим доступа к ресурсу : http://megdunarodnoe-pravo.pochtivse.ru/m_potentsialnie-sverhdergavi.htm
3. Печкурова А. Политическое лидерство в условиях глобализации : взгляд американских политологов [Электрон. ресурс] / Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/politicheskoe-liderstvo-v-usloviyah-globalizatsii-vzglyad-amerikanskih-politologov>
4. Политическое лидерство : сущность, природа, типы, функции [Электрон. ресурс] / Режим доступа : <http://all-politologija.ru/knigi/politicheskaya-sistema-obshhestva-uchebnoe-posobie-dobrinina/politicheskoe-liderstvo-sushnost-priroda-tipi-funkcii>.
5. Потенційні наддержави : Матеріали Вікіпедії : Вільної енциклопедії [Електрон. ресурс] / Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8